

Д. е. н. Яровенко Т. С., Авраменко К. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОЦІНКА РИЗИКІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА РОЗРОБКА НАПРЯМІВ ЇХ ЗАПОБІГАННЮ

Дослідження зі специфічної теми інвестиційного менеджменту були започатковані зарубіжними вченими. Так, Г. Й. Грейсон з метою визначення впливу ризику проекту на його показники розглянув використання так званого методу аналізу чутливості, а А. А. Робічек і С. К. Майерс визначили концептуальні проблеми використання методу ризик-приспосованого коефіцієнта дисконтування. Використання алгоритму, як графічного вираження механізму прийняття інвестиційних рішень, було досліджене Й. Ф. Магі. Але останнім часом нові розробки поширювалися, насамперед, у напрямі вдосконалення методичних підходів оцінювання ризику, який важко сприймається практиками.

В Україні така тема взагалі висвітлена недостатньо, що негативно впливає на ефективність та надійність прийняття інвестиційних рішень.

В Україні діють декілька методик оцінювання інвестиційних проектів [1–5], але жодна з них не приділяє належної уваги визначенню ризику у практичному аспекті, крім того раніше цьому питанню не приділялося належної уваги.

В рамках даного дослідження, у зазначених методиках, можна виділити декілька основних недоліків [1]:

– визначається, що врахування фактора невизначеності та ризику потребують тільки середньострокові та довгострокові проекти, але, як виявляють дослідження, й короткострокові проекти піддаються впливу ризиків;

– врахування фактора невизначеності і ризику як зарубіжними, так і вітчизняними дослідниками, пропонується за методами: перевірка стійкості проекту, корегування параметрів, формальний опис невизначеності; при цьому ігноруються такі якісні методи оцінки ризиків як: експертний аналіз, методи аналогій та аналізу доречності витрат, що дозволяють без значних витрат

визначити рівень ризику експертним шляхом. Формальний опис невизначеності передбачає два методи оцінки ризиків, що мають істотні відмінності, це метод статистичних випробувань або імітаційне моделювання методом (Monte Carlo simulation) та аналіз сценаріїв розвитку (project scenario analysis). Але не конкретизується який з методів треба використовувати. Не приділяється увага й таким загальноприйнятим методам, як: дерево рішень, аналіз чутливості, методу окремих ризиків тощо;

– повністю ігнорується вплив ризиків на ефективність, тобто оцінка ефективності проекту здійснюється без урахування ризику (“премії за ризик”, “премії за ліквідність”, коригування параметрів тощо). Оцінка ризиків здійснюється окремо від оцінки ефективності, методика не передбачає розрахунок інтегрального показника ризику проекту, а отже не визначається загальний рівень його ризикованості, що у свою чергу не менш важливо для інвестора ніж оцінка ефективності;

– стійкість проекту шляхом визначення крапки беззбитковості, критичного обсягу продажу, допустимого діапазону цін та інших параметрів;

– врахуванню не підлягають збільшення термінів робіт, можливі зриви й запізнення постачання та платежів; недооцінка проектної вартості; форс-мажорні витрати; неритмічність постачання, відмови устаткування, штрафи та пеня; страхові виплати, інфляція та коливання валютних курсів тощо.

Оцінка ризику та надійності проекту залежить, від здатності аналітика ідентифікувати й уявляти сферу невизначеності, яка охоплює основні змінні проекту, а також від наявності інструментарію і методології аналізу впливу ризиків на показники проекту та його надійність.

Застосовуючи комплексний підхід до поняття управління ризиком, можна визначити та запропонувати наступні стратегії ризик-менеджменту [1]:

– попередження або уникнення ризику – відмова від ризикованого заходу. Однак, це найчастіше означає відмовлення від прибутку;

– зниження ризику – зводиться до дій, що вчиняються для зменшення ймовірності втрат і для мінімізації їх наслідків;

– взяття ризику на себе (або прийняття ризику) – полягає у покритті збитків за рахунок власних ресурсів;

– перенесення (передача) ризику на інших осіб.

«Неефективне інвестування у кінцевому рахунку позначиться на фінансовому стані підприємства-інвестора. При порівнянні витрат та доходів від реалізації інвестиційного проекту зазвичай не враховуються інтереси всіх його учасників. Отже, більш доцільною є методика, яка ґрунтується на визначенні потоків і сальдо реальних грошей у розрізі учасників та їх інтересів» [1].

Список використаних джерел:

1. Багрова І. В. Інвестиційні проекти в Україні : проблеми та досвід : монографія / І. В. Багрова, Т. С. Яровенко. – Д. : Національний гірничий університет, 2009. – 238 с.
2. UNIDO Manual for the preparation of industrial feasibility studies. – New York.: UN, 1978. – 259 p.
3. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємства. Затверджено наказом М-ва економіки України №290 від 06.09.06 р. – К.: Офіційне видання, 2006. – 52 с.
4. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: наказ агентства з питань запобігання банкрутству підприємства та організацій №22 від 23.02.98 р. Українська інвестиційна газета. – 1998.– №15. – 21 квітня. – С. 29–32.
5. Методика визначення економічної ефективності витрат на наукові дослідження і розробки та їх впровадження у виробництво, затверджена Наказом М-ва економіки та питань європейської інтеграції та М-ва фінансів України. №218/446 від 25.09.01 р. – К.: Офіційне видання, 2001. – 20 с.